

సమీక్ష

భూతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక
సంపాదకుడు: విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 4

రాజమహేంద్రవరము 1-12-1980

సంచిక 3

—* ఈ సంచికలో *—

- 1) 'మాకు ప్రసన్నుడయ్యెడిన్'
- 2) శ్రీ గురుస్మృతి.
- 3) విద్యాలయములు - ఆంధ్రభాషా బోధనము.
- 4) రాష్ట్రగానము. (పద్య)
- 5) గురజాడ 'పూర్ణమ్మ' - కన్నీరు 'నిండినమ్మ' కథ.
- 6) మా తెల్లకవులు. (పద్య)
- 7) శ్రీ శ్రీ 'మరోప్రస్థానం' - ఒక పరిశీలన.
- 8) మకరాంక శశాంక మనోజ్ఞమూర్తి - ఆపురి బాయకుండులేల ?
- 9) ఈపక్షంలో.
- 10) ఆంధ్రరాష్ట్రావతరణ రజతోత్సవములు. (పద్య)
- 11) జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభలు - పిడపర్తి సోదర సిద్ధాంతాల అధిక్షేపము.
- 12) అద్దేపల్లివారి కవితాహాసము - ఋతువిలాసము.

16—12—80 సంచికలో తెలుగు ఎలెజీ స్వరూపము, కోడి కూరలు కాలప్రమాణాల వుత్తాయా?, ఆధునిక నవలికకు శ్రీ కటుంబరావు చేకూర్చిన సంపద మొదలగునవి ఉంటాయి

—* 1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును *—

చందా

సంవత్సరమునకు రు. 12—00.

విడిప్రతి 60 పై.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V T J College, Rajahmundry

పుటము 4

రాజమహేంద్రవరము 1-12-1980

సంచిక 3

“మాకు బ్రసన్నుడయ్యెడిన్”

- శ్రీ కె కిశోరుబాబు, ఎం. ఏ (తెలుగు)

- శ్రీ కె అశోకుబాబు, బి. ఎస్.సి. (వ్యవసాయం)

ఉదంతుడు నాగలోకమునకరిగి జలధి
యికిఁ బాముకళయ్య యైన యయ్యహి
దుష్కృతాంతక దనంతుడు, అద్రి
నందనేశ్వరునకు భూషణంబయిన వాసుకి,
విపుల ప్రతాపసంభావితక కైర్యులైన
విరావత కోటి ఘోరఘటిరాజులు, బల
పరాక్రమ దత్తు డీక్షుణశ్రోతవిభండ
యిన తత్తుడు, మాకు ప్రసన్ను లవు
దురుగాక అని స్తుతించు సందర్భమున
నన్నయ్య ‘మాకు ప్రసన్ను డయ్యె
డున్’ అను ఏకమతముగల నాలుగు
పద్యములను రచించినాడు అందు లెండు
చంపకములు, రెండుఉత్పలములు (భార
తము ఆది1 ఆ 105-108) తెలుగు సాహి
త్యమున వెలసిన మహాత్మక స్తుతికావ్యము
అకు దీప్త స్తంభములవలె నిలచి మార్గము
చూపినది నన్నయ్యగారు రచించిన ఈ
పద్య చతుష్టయమే అని విమర్శకులు
శేర్మొనుచుందురు నన్నయగారు ఉప
యోగించిన మాకు ప్రసన్ను డయ్యెడిన్
అను రుచిరర్థ వాక్యమునకు మనసుపడి
తమవారి కవులందరు తమతమ కావ్యము
లలో స్తుతిఘట్టముల సందర్భమున వానినే
యధాతథముగా వాడుకున్నారు

అంచలు కూసిన వెనుక కొంచలు
కూసిన భంగి ఆప్యలకావ్యకయ్యల కలరి
రచనకు బూసుకొన్న ఎత్తాత్రెగడ తన
హరివంశమునందు రాఘవకథానిధి కీర్తి
ధురీణుడగు వాల్మీకిని గొలుచు సందర్భ
మున

చతురోద్యోతి వాతపోతక మహా
సాయాత్రివందై తగన్
జతురామ్నాయ పయోధుల్యలగి భా
స్వద్రత్నముల్ రామ స
న్నతిరూపంబుగఁ గూర్చి విశ్వజగమున్
భూషించె నేధన్య డా
వ్రతిముఖ్యుండు ప్రసన్నుడయ్యెడుగృపన్
వాల్మీకి మా కెప్పుడున్ (హరి 1-3)
అని అబ్బాసన కల్పిడగు నన్నయ్యగారి
వాక్యమునే ఆగమకావ్యమునలెగ్గి సొంచి
పుట్టింబుట్టిన తపసిని ప్రార్థించినాడు

బాలరసాలసాల నవపల్లన కోమల
కావ్యముల సృష్టికర్త సహజపండితుడగు
బమ్మెరపోతనాయుడు తన వీరభద్రవిజయ
కృత్యాదిని ఉన్నత గుణ ధుర్యుడగు
నన్న పార్థుని వాక్కునే ఊతగా గైకొని
మధుర మాతృ ఫలరసము క్రియ గరళము
మ్రుంగి జగములకు శుభములను చేకూర్చిన
సర్వమంగళ విభుని ప్రస్తుతించుచూ

సిరియును వాణి గౌరియుని

చెన్నగు కన్యకు మేను, వాక్కు పె
న్నురమును నుంపవచ్చి ముద

మొప్పు వరించి జగంబులన్నియున్

దిరములు నేయ బ్రోవఁ దుది

దీర్చగ ద్రష్ట యుగేక్షుణుండునై

హరివిధి శంభుమూర్తియగు

నాద్యుండు మాక బ్రసన్నుడయ్యెడిన్.

శ్రీలిలితంపు భూతియును

శేషవిభూషణమున్, శిరంబుపై

వేలుపు లేకు పాపటను

వెన్నెల పాపడు, మేను గొండరా

చూలియుగేల ము మృగల

కూలము నీల గళంబు గల్లునా

వేలుపు శ్రీమహానగము

వేలుపు మాకు బ్రసన్ను డయ్యెడిన్

అను వృత్త యుగ్మమును రచించినాడు

ఇందు సిరియును వాణి గౌరి యను చంప

కము నన్నయగారి శ్రీవాణి గిరి జా శ్చి

రాయ అను అదిభర్తారంభ సంస్కృత

ప్రార్థనా స్తోకమునకు మేలి తెలిగింపుగా

నున్నది శ్రీలిలితంపు భూతియును’ అను

ఉత్పలము పాలకుర్చి సోమన వృషాధిప

శతకమునందలి పలుపాడతోలు సీరయును

పాపనరుల్ అను జాను తెనుగు పద్యము

నందలి మించుటను పుణికిపుచ్చుకొన్నట్లుగా వెలుగొందుచున్నది

భోజరాజీయమునంటి చక్కటి న్యతంత్ర కథాకావ్యమును రచించిన అనంతామాత్యుడును నన్నయగారి వాగ్విభూతిని గైకొనియే తన కావ్యాధి నాగుడగు అహోబల వృసింహుని -

క్రీరమణీ పయోధర ప

రిస్సుట కంఠమ ఫాలభాగ క
స్తూరిక తిప్తి కేలిగతి

జోకిన రంగి సురంబునందు బ్ర

స్ఫూరిత రత్న లాంఛన వి

భా యుగళంబు దలిర్ప నొప్పు ల

క్రీరమణుం డహోబల వృ

సింహుడు మాట బ్రసన్నమయ్యెన్
(భోజ 1-1)

అని కీర్తించినాడు తరంగనాథ పెదపై జెన్నొందిన శృంగారమూర్తి యగు నరసింహుని ఈ పద్యమద్వారా అనంతామాత్యుడు చక్కగా మనకన్నుల ముంచుచినాడు

రసాల ఫలములవంటి ద్విపదకావ్యములు రచించి వార్తకెక్కిన రాచకొండ సంస్థానకవి యగు గౌరనామాత్యుడు గూడా షేధానిధి యగు నన్నయగారి ఫక్కిలోనే నవగ్రహస్తవ పద్యములను రచించినాడట ప్రస్తుతము ఆందు రెండు మాత్రమే లభ్యము అని వాటిని ప్రపంథ రత్నావళికారుడు ఉదాహరించినాడు తెలుగుపలుకుబడి పొలుపును వెలార్చుచు తెల్లవారి వెలుగులవలె రంజింపఁజేయు ఆ పద్యము లివి

మొక్కు లయిక్కు కాంతిగల

చువుర వేల్పులమూర్తి చీకటిన్

మెక్కడిమి త్రి - పద్యముల

మేలు - నవగ్రహరాజు - మింటిపై

నెక్కెడు మానికంబు - దిన

మేలిక - సింహవిభుండు - ముక్తికెన్

జక్కెర యిందు మిక్రుడు ప్ర

సన్నతమాట ప్రసన్నమయ్యెడిన్.

హరుతఃపూచకొరముల

యామిని పాలగడ్డ లబ్బుపందుక్రి

వరుని మఱుంది తారకల

వల్లభుడిందిరతోడబుట్టు వం

బురుహమాదాయ కల్పలత

ప్రోడి యనంగునిమామ జేవిభుం

డరయగ గర్కలైకు డమ్మ

తాంకుడు మాట బ్రసన్నమయ్యెడిన్

కలకలు దీరిన కరత్కాల జలమలవంటి ఈపద్యములు పూర్తిగా లభించిన మన తెలుగువారికి నిత్యపారాయణ యోగ్యమైన చక్కటి నవగ్రహస్తూతి యుండెడిది. (మన కాభాగ్యము లభించు అవకాశము ఉందో? లేదో?)

ఆధునిక కవితా జగత్తులో హిమాల

యోత్తరంగ శృంగమై వెగి కీర్తి కేషులైన

క్రీ విశ్వనాథవారు గూడ తమ శతదూత

ఖండకావ్యములో 'బుషివంటి నన్నయ

శిల్పమును అనుసరించియే కపురపుబల్కు

లవంటి కలకండపాకివంటి చల్ల చల్లని

లియ్యలియ్యని చంద్రుని వెన్నెలలను

ఉత్తేషిస్తూ ఒది పద్యములు రచించి

నారు చెఱువన పుట్టిన పండ్లవలె ఆ

పద్యములు అత్యంతమధురములు వాటిలో

కొన్నింటిని రుచిచూడండి

కరకర్కశ్రాత్తక్రవ్వి కర

కట్టగ బోసిన నింగిలోనఁ జం

దిరుడను తూమునన్ మెరుపు

తీవల చెరువులనుండి దంపతి

స్ఫురదుడచేతమన్ బొలము

బోదలవెంబడి బర్వు లెత్తుచున్

విరిసిన జాబు వెన్నెలల

విచ్చులు మాట బ్రసన్నమయ్యెడిన్.

అనువున మంచుచేఁ బులక

లై యిరులన్ గొలిమేర చేను పూ

చిన దన, గ్రాత్తపిల్లలొగ

చిన్నది వాలిక సిగ్గులొల్కుఁ జ

చిన దన, రేజిగాజిగులు

చిందిన బోయగ మిట్టకట్టు మె

చిన దన నొప్పు నీ వెలుగు

చిన్నెలు మాట బ్రసన్నమయ్యె

నలుపుగ వేగవేగ గను

నమ్ముల భక్తుల జేరు మంచుత్రొ

మ్మల దొరయలువాని మెయి

మాగిన సన్నని బూడిరేలుపులో

జలజలరాలినట్లుగను

జల్లని తెల్లనివై శివమ్మలొ

విలస దుదార చంద్రికల

వెల్లులు మాట బ్రసన్నమయ్యెడ

తొల్లిటికపులు మొదలుకొని నేటికపుల

వరకు పరిశీలించిన నన్నయగారి పలుకునో

వాక్యమునో ఏదోవిధముగా ఉపయో

గించి రచన కావించని కవి కన్పించడు.

తెలుగు కవులందరికు తరుగని కవితాభిక్ష

పెట్టిన మహా మహితాత్ముడు నన్నయ.

అతని భారతము అనంతరత్న సంపదగల

మహాదధి వంటిది అందుచుండి మన

మెన్ని రత్నములు స్వీకరించినను ఎప్పటి

కప్పుడు మరికొన్ని క్రొత్తవి సుముచు

యొందును

శ్రీ గురు స్మృతి

— విద్వాన్ శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరలు, ఎం ఏ.

* శ్రీ గురుదేవదేవుని శ
రీరము భూపతినంబు గాంచఁగా
వేగమె యాత్మ పొందె నట
విశ్వమహాపరమాత్మరూప ము
ద్వేగము లేక కాంతమయి
విస్తృత మా జగదంతరాత్మగా
రాగము ద్వేషమున్ గనని
రమ్యనిరంజన కాశ్వత స్థితిన్
* కార్తిక వేళ కుక్లపక్షుంబునందు
రాద్రిక బాద్యమి స్థిరవాసరంబునందు
గురువరేణ్యుఁడు చేరెను బరమపదము
భౌతిక శరీరబంధంబు వదలివైచి.
* పిడుగువలెన్ గరిరమయి
వీనులవన్ విన దుర్భరంబునై
కడుఁ గదలించె నొక్కపరి
గాఢముగా హృదయంబునెల్ల నె
క్కడ జనియించె నెక్కడ ను
భిస్థితి నుండె ననంతరంబునన్
విడిచెను దేహ మొక్కడఁ బ
విత్తమాగాఁ గడు నదృశ్యంబుగన్.
* జననముతోడనే కనియె
జ్ఞానవిరాగ విచేక విజ్ఞతల్
కనియెను యోగ శక్తులను
గాంచెను సిద్ధుల నెన్నిదింటి ను
ద్విసుతము బుద్ధిజై భవము
విశ్రుత కంఠము దిశ్యసుందరం
బనుపము మాప్రవర్తన ము
హాత్మ్యుఁడతండు సమస్తైతులన్
* పతనమె యా స్వభావ మిల
బాహ్యశరీరము లెల్లవానికిన్
క్షుతి గల దేహమాత్రముల
కా దురపిల్లుట అజ్ఞులట్లు వి
జ్ఞత గలవార, లైనను వి
పాదముఁ గాంచకయుండుటెట్లుమా

కలిశయ పూజ్యపాదు లగు
నట్టి గురూత్తమ లస్తమింపఁగన్
* తలలో నాలుకయై చెలంగుచు మహా
తత్త్వజ్ఞుఁడై మిత్తుఁడై
చెలియై చుట్టమునై గురుండునయి వా
సిన్ దల్లియన్ దండ్రుడై
విలసదైవము తోడునీడ యయి న
త్రేమాభియై సత్కృపా
కలితుం డైన గురూత్తమోత్తమనకై
కన్నీరు మున్నీ రగున్
* అమృతము పంచిపెట్టిన మ
హాత్మ్యుఁడు మాకును జ్ఞానబోధలో
యమునివలెన్ గనంబడి భ
యంబును గొల్పు చధర్మ మొక్కపి
సము నొనరింపనీయక ప్ర
శస్త విధంబునఁ గాచె నెవ్వఁ డా
నుమహితసద్గురుండు చన
శోకము గాక సుఖంబు కల్గునే?
* జ్ఞానము గీన మొక్కయెడఁ
జక్కగ నెక్కడనో యటుంచి వి
జ్ఞాముఁ గొంత నే పెటనొ
కన్పడనీయక యుంచి యేడ్చెదన్
మానగకుదిశోసము ము
మాగురు భాస్కరుఁ డస్తమింపఁగా
నే నెటు శ్రద్ధాకంఠుఁడ గడు
నీరగు తాయయై విన్న యంత నే
* పానుఁగుంబాటి వలార్థి సోముఁ
డగుచున్ బుటైన్ మహాంధ్రంబునన్
కనియెన్ పొడశసత్కళల్ పదనె ను
జ్ఞానంబు విజ్ఞానమున్
దునిమెన్ బంధములెల్ల బాల్యముననే
దోబూచులాడెన్ మహా
మనిస ఘ బులతో మహామహిముండై
పొందెన్ జిదాత్మస్థితిన్

* తలఁచిన యంతమాత్రమునఁ
దక్షిణమే సమకూరి తీరఁగా
వలయును నేదియైనఁ బార
పాటు ప్రయాదము మంతుకైన నా
యలఘునియందుఁ గానము ము
హాతపమే యగు భోజనంబు ని
ద్రిలి యెఱుంగఁగడు బద్ధకము
తీవ్రత దోష మెఱుంగఁ దేమియున్
* కారణజన్మఁడై భవముఁ
గాంచుట తోఁచును నస్మదాదులౌ
వారల పూర్వపుణ్యమున
భాగ్యము పండఁగఁ జేసి మాకు నీ
క్షా రమణీయుఁడై వరమ
సంపద జ్ఞానము పంచిపెట్టి వి
స్తారము తీరఁగాఁ బని స్వ
ధామము మోక్షముఁ గాంచెత్తుఁడై.
* ఆత్మఁడు కాశ్వతుండు అయి
మన్నెద లేని నిరంజనుండు వి
ఖ్యాతుఁడు మోదభేదముల
యందుఁ దగుల్కానఁబోని జ్ఞానియై
చేతము నిత్యమున్ నిలిపె
క్రీపరమాత్మనియందె తన్మహా
పూతచరిత్ర మెంతయును
బుణ్యవిధానుక మన్వీరీయమున్.
* నాకు గురూత్తమం డయిన
నాఁడె మహాత్మ్యుఁడు వత్సలత్వ కు
ష్లోహఁడు ప్రేమవీక్షణము
లో మధుహాసములో రవంత యే
దో కలిపెన్ మహాత్మ మహి
తుండు క్షణంబున మోషిపోయి వి
ద్యా కలితుండనైతిని ని
తాంత పవిత్రము మానసంబుగాన్
* భారతవర్ష పుణ్య బుష్పి
వర్యుల జీవితముల్ రచింపఁగాఁ

చేరణ నిచ్చి శక్తి నిడి

విశ్వసుతంబుగ వ్రాయఁజేసి వి
స్తార యశం బొసంగిన బు
ధ ప్రవరున్ వినుతింతు మద్దురున్
భారతిదేశ పుణ్యపథ
వర్తులలోఁ బభమున్ మహామహున్.
* శ్రీరామాయణ కావ్యనాటకములన్
శ్రీభారతాయ్యమున్
శ్రీరమ్యం బగు దేవిభాగవతమున్
శ్రీకృష్ణ విష్ణుత్వవి
స్ఫారంబై తగు విష్ణుభాగవతమున్
శశ్వహముంగళ
శ్రీరమ్యం డగు వేంకటేశ్వరకవి
శ్రీదైవ సత్కావ్యమున్
శతకవితానముల్ సురస
కాశ్వతసుందరకావ్య రాజమున్
విరతము లైన గ్రంథములు
పెక్కులు వ్రాయట సాధ్యమయ్యె సే
యతిశయ సద్గురూత్తముని
యాశిష్యుల్ కత మై మహాత్మున
మృతగురుమూరి పాదమల
తోఁ బనిగా కిరంబు లేలాశో
ఎనుబదియేండ్లు పైబడిన
నేఁగెను ఝాన్సి పఖాడియాకు నం
దున నొక యాశ్రమంబున జ
తుర్ముఖకాలను గట్టి యందులో
వినుతతపంబు చేయుచును
బిడ్డలు మవ్వున సేవచేయఁగాఁ
గనుచును నండి రాద్రి నుఖ
కారికకుద్ధము పాద్యమిన్ గటా
శ్రుతనువును వీడి యేఁగె నట
తన్నహనీయుని యాత్మ భౌతికం
బనుచొససాట వీడి మహి
తానుపమం బగు కాశ్వతత్తమున్
గనియెను, ఆత్మతోనమయి
కాంచుట వంత వివేకహీన బు
ద్ధిని గనుటో శరీరము మృతి
తిం గనుటన్నది నాజమేకదా!
శ్రవంతసు గాంచు లేవిధిని
వృద్ధమె యాసు మహానుభావుఁ డా
వంతయు సంతయంబుఁ గన
మందుఁ డదీయమహాప్రభోధముల్

వింతలు కాశ్వతంబులు వి

వేకయుతంబులు ఆచరించుటే
సాంతము వాని సత్య మగు
జ్ఞానము వేతె వివాద మేటికిన్
శ్రహనుఁగుపాటి వెంకయగారిపుత్రరత్న
మఖిలవిద్యావివేకం బు నందినతఁడు
గానవిద్యా వికారదుఁ డైనవాఁడు
సదమలాఖండవిజ్ఞాని జ్ఞానివరుఁడు
శ్రవీషణత్రయముల సేవాదౌత్యజయిం చె
వైరాగ్యమే ఊఁతపట్టు కాఁగ
అప్పనిధులు కాంచి నట్టివాఁడైనను
దేనికి నెప్పుడు లోడు గాఁడు
ఆత్మదృఢతంబు తా నన్నిశక్తులు నుండి
యేశక్తిఁ జూపింపఁ డెవరికొకట
ప్రకటించుకొనఁడు తా స్వయముగా నేమియు
నెవని మెప్పును గోరఁ డించుకైన
అనుపమాచరణంబై మెచ్చును తదీయ
విరహితం బెన్నఁడును లక్ష్యపెట్టకుండె
తపము తపమే తలంపఁ బ్రధాన మనుచు
వేటు వల దేమి యనెడి పవిత్రమూర్తి
శ్ర శౌతిక నామరూపముల
వ్యక్తము కాఁడు గతంబురీతివి
ఖ్యాతమహాత్మరూపమునఁ
గాని యతం డగు నవ్యయుండు ని
స్థాకుఁడు స్వస్వరూపనిజ
సౌఖ్యమహాన్నతి మద్గురూత్తమ
జ్యోతి వెలుంగు లోకముల
కుద్ధపవిత్రత సత్త్వవంతమై
* గురువరు జ్ఞానజ్యోతియై
పరగున్ ధ్రువతారగాఁగఁ బడిదర్శకమై
సురుచిర మోక్షశ్రీకిని
నిరవై తద్భక్తజనుల నెల్లఁబ్రోవన్
* ఆతఁడు చూపినమార్గమత్యంత శుభద
మతని జోధము నిత్యోజ్జ్వలతీతయము
ఆమహాత్ము నాశిస్సు శ్రీరామరక్ష
ఆతని సంస్కృతి నిత్యశోభాకరంబు
* శాంతము చిత్స్వరూపమును
సత్త్వయుతంబును సుందరంబు న
క్రాంత శివంకరంబు నగు
కాశ్వతరూపము నందిట్టి మా

యాంతక సద్గురూత్తము మ

హా మహిమోన్నతు బ్రహ్మరూపు నే
సంతత వందనములను
సత్కృపఁబ్రోవఁగ సంస్కరించెదన్.
* చిననుబ్బారా వన నా
తని భౌతిక నామ మలరెఁ డల్లి జనించెన్
వినుతం బగు తుమ్మలపలి
ఘనవంశమునందుఁ బుణ్యక లితగ నలరెన్
* క్యామలకోట కాకపురి
నన్నుత మై తగు రాజమండ్ర యీ
ధీమహితుండు బాల్యమున
దివ్యమహామహిమల్ వెలార్చి యు
ద్దామతఁ గన్న గ్రామములు
తా తెలిదేవరవారి యల్లుండై
క్షేమకుభంబు లిచ్చె జని
చేతనె యోగియు జ్ఞానియై కడున్.
* దేశము దేశ మాపయిని
దివ్యవిధంబున సంచరించె సే
దేశమునందుఁ గాలిదిన
దివ్యత నయ్యది కాంచి మించె ను
దేశము భక్తరక్షణము
దివ్యతపస్సు చరింప నెల్లెడన్
లేశము లోన నుంచుకొనన్
లే జపు డెట్లు చరింప నేర్చెనో!
* ఉన్నత మా విమానమున
నుత్తమ మా ప్రథమంపుఁ గత్త్యలో
నెన్నఁడు నేఁగెఁగాని కని
యెన్నఁ డెటుంగఁడు లోపమేదియో
నన్నుత దివ్యశక్తి గల
జాతక మాతని దేమి చెప్పఁగా
నెన్నఁడు శొష్యకోఁడు కథ
యీతని దా నొక భారతం బహా!
* ధన్యులు తత్సమాగమము
ధాత్రిని గన్న సమస్త మానవుల్
ధన్యులు శిష్యరత్నములు
ధన్యులు మిత్రులు బంధువుల్ సదా
ధన్యులు తచ్చరిత్రము ము
దంబున విన్న మహానుభావులన్
ధన్యుడ ధన్యుడన్ బరమ
ధన్యుడఁ డతస్మృతిచేత నీవిధిన్.

విద్యాలయములు - ఆంధ్రభాషా బోధనము

- డాక్టర్ దివాకర్ల వేంకటాచార్యులు

తెలుగు జీవచ్ఛాప దీనిని భాషించు వారి సంఖ్య నాలుగైదు కోట్ల వఱకు నుండును. సత్యజన వ్యవహారమున నున్న భాషలో కాలక్రమమున కొన్ని మార్పులు ప్రవేశించుచుండుట సహజము. నన్నయ భారతమండలి భాష నిప్పటి భాషతో పోల్చి చూచినచో ఆ మార్పులు స్పష్టముగా గోచరించును. వచ్చినవాడు వంటి ప్రయోగములు తరువాత వచ్చినాడువంటి రూపములుగా మారినవి ఇవే యిప్పుడు వచ్చినాడు, వచ్చాడు, వచ్చిండు అను రూపములతో వివిధ ప్రాంతములందు వినవచ్చుచున్నవి నన్నయ కూతు శబ్దమును ప్రథమోకవచనమున కూతురు అనియు, బహువచనమున కూతులు అనియు వాడియుండెను తిక్కన వ్రాసిన కూతుండు అను రూపమును ప్రయోగించెను. ఇప్పుడు కూతుర్లు, కూతుళ్ళు అను రూపములు కూడ విననచ్చుచున్నవి ఇట్టి మార్పులింకను పెక్కుకలవు వీనిలో శ్రవణ ప్రేయములైన వానిని కవులు గ్రహించి తమ కావ్యములలో వాడియుండిరి మహాకవులు ప్రయోగించిన రూపములన్నిటిని వ్యాకరణ కర్తల గ్రహించి అవి యెట్లా ర్పడెనో నూచించుటకు నూత్రములు వ్రాయవలెను 'ప్రయోగశరణావైయాకరణాః' అంటేకాని వారు నిరంకులుకారు, కాగూడదు జీవచ్ఛాపలో కాలక్రమమున కొన్ని మార్పులు కలుగుచుండును కావున ఆ మార్పులను నూచించుటకు శ్రోత వ్యాకరణములను రచింపవలసిన అవశ్యకతయున్నది ఏ వ్యాకరణకర్తయైనను తనకు ముందున్న మహాకవుల ప్రయోగముల నంగీకరింపనిచో అతని

కవుల ప్రయోగములను బాలవ్యాకరణమున గ్రహించి యుండలేదు అందుకు కారణములు లేకపోలేదు అయినను అతని వ్యాకరణమునే తు న తప్పుకుండ అను సరింప వలసిన అక్కలు లేదు కవిప్రయుక్తములైన రూపముల నన్నిటిని మన మిప్పుడు గ్రహింపవచ్చును అతడు విరళ ప్రయుక్తములైన కొన్ని రూపముల నొప్పురికించి యుండుటే కాక నిషేధించి కూడ నుండెను

ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి ఆంధ్రమునకు మొదటి వ్యాకరణముగా పరిగణింపబడుచున్నది. తత్కర్త యెవ్వరైనను 'సంస్కారాధోనియమః' అనియమా వ్రామ్యం హి య త్వపభ్రంశః' అని నిజము మొందుమండ కలెనో, అది లేని భాష యేమగునో, దాని నేమందుకో తెలియదుడెను నిజమరహితమైన భాష గ్రామ్యము, అదే అపభ్రంశము చిన్నయ కూరి లక్షణవిరుద్ధమైన గ్రామ్యమనియు, అది ప్రయోగమున కనర్హమనియు తెలియదుడెను అతడే ఆర్యజనవ్యవహార దృష్టమగు భాష గ్రామ్య మని చెప్పి పెద్దలు వ్యవహరించిన మాట గ్రామ్యమైనను గ్రహింపనగు నని వివరించెను అతడిందు కిచ్చిన ఉదాహరణములను బట్టి పెద్దలనగా కవులనియే భావించినట్లు తోచును చిన్నయనూరి బాలవ్యాకరణము రచించిన తరువాత పెండితులు, కవులు, విద్యార్థులు దానినే ఆచరణప్రాయముగా గ్రహించిరి ఇప్పటికిని విద్యాలయ కళాశాలలందు అదియే పాఠ్యగ్రంథముగా నున్నది అందుకు కారణ మట్టి రచనా పాటవముగల వ్యాకరణము తెలుగున మఱియే టి లేకపోవుట

కీ శే గిడుగురామమూరి పంతులు

తత్వశాస్త్ర వేత్తలు వారి ప్రయోగ విజ్ఞాన మనన్యసామాన్యము వారు పూర్వ కవుల రచనలు పెక్కులు పరిశీలించిరి అందలి కొన్ని ప్రయోగములను నూరి గ్రహింపనిమాట సత్యమే ప్రాథవ్యాకరణకర్త అందుక్తములైన వానిని వివరించెను, అనుక్తములైన వానిని తెల్పెను, దురుక్తములని తోచినవానిని సవరించెను అతడు తనకు కనబడినంత వఱకు కవులు ప్రయోగించిన రూపములన్నిటికిని నూత్రములు రచించెను అదియు పంతులుగారికి సంతృప్తి కలిగింపలేదు వారు వ్యవహారమునందున్న భాషలోనే రచయితలు రచనలు సాగింపవలె ననియు, విద్యాలయము లందుకూడ వ్యవహారభాషనే వాడవలయు ననియు వాదము లేవదీసిరి అందుకు వారు తమనాడు నుపసద్ధులైన కవి పండితుల గ్రంథములు పరిశీలించి, అందు నూరి చెప్పిన లక్షణమునకు విరుద్ధములైన ప్రయోగములను కొన్నిటినిచూపి పండితులే నిర్దుష్టముగా వ్రాయలేని గ్రాంథిక భాషను సామాన్యమును, విద్యార్థులును, ఎట్లు వ్రాయగల రని యొక కారణము నూచించిరి ఇచ్చట నొక ముఖ్యమైనవిషయము గమనింపవలసియున్నది వారు ప్రసిద్ధకవి పండితుల రచనలనుండి చూపిన లక్షణవిరుద్ధ ప్రయోగముల సంఖ్య అత్యల్పము అని ప్రమాదపతితములు, ప్రమాదము లేవరి కుండవు? వానినిమాత్రమే గణించి, భాష నంతను మార్చవలె ననుట యెంతకఠిన చింతమో పెద్ద లాలోచింప వలసియున్నది.

వ్యావహారిక భాష, శిష్టవ్యావహారికము అను గౌరవనామములతో పేర్కొనబడుచున్న గ్రామ్యము (ఆంధ్రశబ్దచింతామణి దీనినే అపభ్రంశ మనెను) ఇప్పుడ పెక్కురచ లలో క వచ్చుచున్నది ఇది క్రమముగా పాఠ్యగ్రంథములలో కూడ ప్రాసము సంపాదించినది విశ్వవిద్యాలయ

చున్నది దాని కొక నియమము లేదు, అది కామచారి అనగా ఎవరియిష్టము వచ్చి ట్లు వారు వ్రాయవచ్చును వ్యవహారము పలుప్రాంతముల, పలుజనసమూహములలో పలువిధములుగా నుండును దానికి సమానత్వము కల్పించుట దుష్కరము అది ఒక మహా ప్రవాహమువలె ఉరవవీతో వచ్చుచు 'దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స' అని పేరు వడసిన నుండవలెన భాషకు వైరూప్యము కలిగించుచున్నది ఆ ప్రవాహమున పడి కొట్టుకొని పోవుటయో దాని సరికట్టి భాషకు సులభస్థావము చేకూర్చుటో యిప్పుడు చేయవలసి యున్నది కొట్టుకొని పోవుట సులభమే కాని దానివలన నష్టముల నేకములున్నవి అరికట్టుట క్లేశకరమేకాని దాని వలన లాభముల నేకము లున్నవి

భాష నాధునికీకరింపవలయు నని కొందఱ అనుచుండురు. ఆధునికీకరించుట యనగా నాధునిక భావముల నన్నిటిని వ్యక్తీకరింపగల శక్తి నొసంగుట ఇప్పుడు విజ్ఞానశాస్త్రశాఖ లెన్నో తెలుగుల అభివృద్ధిసందినవి అవిషయమున మనకంటె పాశ్చాత్యుల లెంతో ప్రగతి సాధించియున్నారు ఆ శాస్త్రపరిశోధనల నన్నిటిని మనము మనభాషలో వ్యక్తీకరించుటకు యత్నింపవలయును అందెన్నో పారిభాషికడము లుండును, ఎన్నోనూతనాశయము లుండును వాని నన్నిటిని మేధావులు మనభాషలోనికి తేవలయును పూర్వము భారతము ననువదించు నప్పుడు తిక్కన గూడ తాత్త్విక భావములను కూడ 'నాంద్రావలి మోదముం బొరయునట్లుగా' తెలుగుభాషలో వ్యక్తీకరించుటకు యత్నించి కృతకృత్యడయ్యెను అట్టి ప్రయత్నమిప్పుడు జరుగవలసియున్నది ఆధునికీకరణ మనగా కొందఱు వ్యావహారిక భాషలో వ్రాయుట అని భావించుచున్నారు ఆధునికీకరణము అనగా భావములను కాదు

క్లిష్టములైన యెట్టి ఆధునిక భావముల నైనను మన భాషలో వ్యక్తముచేయుట అందుకు వ్యావహారిక భాషనే ఆశ్రయింప నక్కఱలేదు.

ఏభాష నైనను వ్యాకరణయుక్తము గను, సలక్షణముగను వ్రాయుటకొంత శ్రమపడవలసిన అవసరముండును దానికి పెక్కుగ్రంథములు చదువ వలయును, భాషయందలి జాతీయముల సలవలుచు కొవలయును, కొంతవ్యాకరణము నభ్యసించవలయును శ్రమపడవలయును కదా యని దాని నుజ్జగించి యధేచ్ఛముగా వ్రాయుటాడంగుట భాష కంటో అపకారము చేయుట యగును మన మాంగ్ల భాష నభ్యసించుకొను సంస్కృతముపై నాధారపడియుంటిమి ఆంగ్లభాష మన దేశమున ప్రచారము నందకపూర్వము మన రచనలలో సంస్కృతభాషా సారస్వతముల ప్రభావ మెన్నో విధముల గోచరించు చుండెను ఆంగ్లభాష ప్రచారమందిన తరువాత దాని ప్రభావ మెక్కువగా గోచరించుచున్నది. మన మారెండింటిలో నేదో యొక దాని నాదర్శముగా గ్రహింపవలయును మనది 'తృతీయఃపంథాః' కాకూడదు సంస్కృతమునందెన్నో శాస్త్రగ్రంథములన్నవి ఆంగ్లమున నంతకంటెను శాస్త్రగ్రంథముల సంఖ్యపెచ్చు ఆ గ్రంథములయందెట్టి భాషవాడబడినది? అది గ్రాంథికమా? గ్రామ్యమా? అట్టి భాష వాడుట వలన నాగ్రంథములకెట్టి లాభునమైన చేకూరెనా? అందు వ్యాకరణ దోషము లుండునా? వర్ణక్రమదోషము లుండునా? వాక్యదోషము లుండునా? ఉన్నచో వానిని వండితు లంగీకరింతురా? భాషా తర విషయములకు సంబంధించిన పాఠ్యగ్రంథములలో మగ మేల నియమరహితమైన భాష వాడవలయును? ఇది ఆశక్తిమా? అభివృద్ధిమా?

రాష్ట్ర గా న ము

కవిమిత్ర శ్రీవసంతరావురామకృష్ణారావు,
ఎం. ఏ.

* కలము ఖడ్గము పట్లగల నేర్పు రూపించి
వెలుగొందువాడు, మా తెలుగువాడు
నిర్మలమగునట్టి ధర్మము పాటించి
తేజరిల్లువాడు, తెలుగువాడు
మాతృదేశస్ఫూర్తి మాన్యత వెలయించి
విలసిల్లువాడు మా తెలుగువాడు
సహనంపు సహజీవ సౌశీల్యములచేత
పులకరించెడు వాడు తెలుగువాడు
ఆంధ్రుడన భవ్యభరతభాగ్యాధినేత!
ఆంధ్రుడనెడ విశ్వవిఖ్యాతమూర్తి!
ఆంధ్రుడండించు భోగభాగ్యముల
గొనుచు

వెలుగుగావుత! రాష్ట్రము! కలిమినిండ!

* ఇది మహానీయులందఱు స
మిష్టిత రాష్ట్రము, నిత్యహత్నసం
పద గడియించి కొన్నరస
వాహిని, బంగారుధూమి, మంగళా
స్పదమయి రాష్ట్రలిక్ష్మి నవ
భావము లుప్పలిలంగ నొప్పుచున్
విదితయశంబు గాంచుత ప
విత్రత, మాన్యత పాదుకొల్పుచున్.

* రాష్ట్రభవితవ్యమాశించి, శ్రమలకోర్చి
దీక్షమీరగ కృషిసల్పి, తెలుగువారు
ప్రగతి పథమున తీవనసుగతిగాంచి,
ముదముగాంతురుగాత! సంపదలనంది!

* శ్రీరంజిల్లు మనోజ్ఞ భారత ధరి
శ్రీభాగధేయంబు, రా
గారంధం బగునట్లు నాంద్రజన భ
వ్యంబై రసావిష్టమై
సారోదార యశంబుగాంచుచును! ప్రా
శస్త్యంబు రూపింప వి
స్సారపాభవ భావనా నిలయ?
ధన్యత్వమున్ పొందుతన్!

గురజాడ 'పూర్ణమ్మ'

కన్నీరు 'నిండినమ్మ' కథ

- 'భారతీయ' క్రి వి సత్యనారాయణ, ఎం ఏ

పూర్ణమునగా నిండినది దేనితో నిండినదికన్నీటితో గురజాడవారి 'పూర్ణమ్మ' జీవితగాథయంతయు నిజంగా శోక బాష్ప పూర్ణమే కదా! కవి యీ పాత్రకు మరొక పేరుంచక 'పూర్ణమ్మ' అని పుంతులులో గల ఆంతర్య మిది యని తోచుచున్నది

ఆమె జీవితమొక శోన ఆ శోన శొండవంటి కష్టాలనడుమ నున్నది కనుకనే ఆమె కన్నుల కాంతులు మేనిపసలు, నడకల బెడగులు ఏయే ప్రకృతి సుందర వస్తువుల నుంచి దిగివచ్చాయో కడకు ఆయా రామణీయకతలలోనే సులీనమై పోగా పూర్ణమ్మ పంచత్వము నొందినది

'శొండల నడుమను శో నొక టున్నది
శోనకి నడుమా శొల నొక టుంది'

అను చరణములోను,

'కన్నుల కాంతులు కలువల తేరెను
మేలిమి తేరెను మేనిపసల్
హంసల తేరెను నడకల బెడగులు'

అను చరణములోన పై భావమే ఆంతర్లీనమై యున్నది

'శొలను గట్టునా శో వలలోపల
వలసెను బంగరు దుర్గమ్మ'

అన్నమాట లున్న చరణము ముగియగ నే

'పూజారింటను పుట్టెను చిన్నది
పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ'

అను మాటలుగల చరణమును ప్రారంభించుటలో మహాకవి ఈక్రింది భావమును నూచించు చున్నాడు

ఆ దుర్గమ్మ బంగరుది ఈ పూర్ణమ్మ పుత్తడిబొమ్మ పడములలోనే భేదముగాని పవార్థ మొక్కటియే గదా! కలిసిపోవలసికేతరుణ మాసన్నమయినప్పుడు కలిసి పోవుట ప్రకృతిసహజమే గదా చిత్రమే మనగా కథలో చివరి కటులే జరిగినది కూడా! పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మకు బంగరు దుర్గమ్మ ఇచ్చేదెవం కావడం కూడా యీ సామ్యము వలననే జరిగింది,

'ఏయే వేళల పూచే పువ్వుల
నాయావేళల అందించియు,
'ఏయేముకువుల పండే పళ్ళను
ఆయా ఋతువుల అందించియు
'బంగరుదుర్గను భక్తితో శొలిచెను
పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ'

అయితే ఆపూవులను, ఆపళ్ళను స్వీకరించుటతో తృప్తిపడలేదు దుర్గమ్మ పూర్ణమ్మనే శోరింది ఎందుకీ? ఈ ప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చుట శోసమే ఈ చరణాలు ముగియగ నే మొదలైన చరణ ముద్దేశింపబడింది చూడండి

'పళ్ళను మిరిస తీపుల నడలును
పువ్వుల మిరిస పోడుములున్
అంగములందున ఆమరెను పూర్ణమకు'

కనుకనే దుర్గమ్మ నేరుగా పూర్ణమ్మను తన కడకే రిప్పించుకొంది చివరకు ఇదే కథలో ప్రధానాంశము

ఇలా 'రిప్పించుకొనుట'కు విస్తృతమైన వర్ణనలతో నేమాత్రము ఆలస్యము చేయకుండా తరువాతి చరణంలోనే నాంది పలికాడు గురజాడ

'కాసుకు లోనై తల్లి తండ్రి
ననమా న్యాయం విడనాడి
పుత్తడిబొమ్మను పూర్ణమ్మను ఒక
ముదుసలి మొగుడికి ముడివేసి'

'ముడివేయ' గా చూచినవారు పేరే నగా నవ్వుకొరూ మరి? మానవుల మాట అటుంచి పువ్వులూ, పళ్ళులే నవ్వుకొన్నవి ముందుగా.

'ఆమని రాగా దుర్గశొనలో
కలకల నవ్వెను తామరలు
ఆమని రాగా దుర్గవ-ములో
కిలకిల పలికెను కీరములు'

కాకపోతే పూవులవంటి పూబోలులు వత్తులవంటి స్వేచ్ఛ గలవారు లేకపోతే తామర సాక్షులు, కీరవాణులు నవ్వుకున్నారు

ప్రపంచాని కంతా ఆమని వచ్చింది ఆమె జీవితానికింతా ఆమని రానే లేదు. ఆమని అంటూ ఒకటుంటేకదా రావడానికి? పాప మామె బ్రతుకు నోచుకోలేక పోయింది! ఎందుకీ? 'ముదుసలి మొగుడికి ముడివేసి' నప్పుడే 'అవరాలుకాంతం' లో అడుగుపెట్టింది పూర్ణమ్మ

ఇక్కడ ఆమె అడుగుపెట్టినే లేదు నిజముగా పూర్ణమ్మ 'బొమ్మ'వలె స్వేచ్ఛ లేనిది కాబట్టే 'కాసుకు లోనైన తల్లిదండ్రులచేత బలవంతముగా 'అడుగుపెట్టించబడినది 'బొమ్మ' పుత్తడిదైనను అడుగులే గాని అడించుట తెలియదుగదా! ఈ విషయము నూచించుటకే పూర్ణమ్మ పాత్రను కథలో ప్రవేశపెట్టినపుడే 'పూజారింటను పుట్టెను చిన్నది పుత్తడిబొమ్మ పూర్ణమ్మ' అనియు, ఇచటనేకాక కథలో చాలా 'చోట్ల పూర్ణమ్మకు విశేషముగా పుత్తడి బొమ్మ' అనియు వాడినాడు కవి

నవ్వులను విచ్చుకొనుటగా భావించి 'దుర్గశొనలో తామరలు కలకల మని పచ్చుకొన్నాయి' వాటి ప్రియుడైన

మా తెల్లకవులు

- భాషాప్రవీణ శ్రీ ధూళిపాళ
అర్కసోమయాజి, వి. ఏ.

~~~~~

* సన్నతిమీరగా నిలఁబ
సన్న కథాకలితార్థయైక్తితో
సన్నతికెక్క భారతము
సున్ దగఁగిరిచి సత్కవిత్వపుం
గన్నయ నాదరించి యుగ
కర్తయు, నాదిక వీంద్రుడైన మా
నన్నయ నెంచి మ్రొక్కుదు మ
నమ్మున గర్వపురేఖ జల్గనన్

* చక్కని తోట తెల్లసాన
జారగఁ గావ్యమరందమాధుర్యతో
గ్రుక్కి పడేనుపర్వములఁ
గూర్చిన జాణయు, నాటకీయతా
ఘక్కికి మూలమై తెలుగు
వాఙ్మయశాఖకు బ్రహ్మయైన మా
చిక్కన సోమయాజిని ను
తించి యొసంగెద నక్షరాంజలిన్.

* కంభినీ తలి నన్నపాయని
కూర్మిమీరెడు కైతజన్
సంభవించిన లోటుఁగైకొని
చక్కదీర్పగ నెంచి ప్రా
రంభముం దగఁజేసి కారద
రాత్రిఁబట్టిన యట్టి మా
శంభుదాసుఁగింద్రు నిమ్మగ
సన్నతించుచు మ్రొక్కెదన్

♦ చిరుతప్రాయమునుండి యాకుకవితా
సి హాసనారూఢుడై
వరసారస్వత పట్టభద్రుఁ డగుచున్
ప్రాథ ప్రబంధావళిన్
కరమొప్పన్ రచించినట్టి కవిలో
క ఖ్యాతి పరిష్కృత
సిరినాథున్ బరమేశ్వరార్చనకళా
శీలున్ బ్రశంసించెదన్

శ్రీశ్రీ “మరోప్రస్థానం” - ఒక పరిశీలన

- శ్రీ కె. మోహన్ రెడ్డి, ఎం. ఏ.

‘మరోప్రస్థానం’ రచించిన మహాకవి శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు. విప్లవ రచయితల సంఘం ఆవిర్భవించిన తరువాతి దశాబ్దములో వ్రాసినటువంటి కొన్ని గీతాంశము విరసం వారు ‘మరోప్రస్థానం’ గా ప్రచురించారు. శ్రీశ్రీ మొదటిసారి విప్లవ కవియై అయినప్పటికి ఆతల్లి ప్రజాకవిగా ఆత్యధిక ప్రజానీకానికి పరిచయం చేసింది నగ్జలరీ పోరాటం, మరియు విప్లవ రచయితల సంఘమే శ్రీశ్రీ ప్రారంభం నుండి ప్రజల తరపున నిలబడి మార్కును ప్రబోధించే రచనలు చేసినప్పటికి తెలంగాణ రైతాంగం పోరాటం గురించి ఏమీ వ్రాయకపోవడం ఆశ్చర్యమే అయినా ఇప్పటి నగ్జలరీ పోరాటానికి ప్రభావితమై దానిని కీర్తిస్తూ అనేక రచనలు చేయడం ‘మరోప్రస్థానం’ లో మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

విప్లవకవి అయినటువంటి శ్రీశ్రీ మరోప్రస్థానం అనే షీర్షిక కలిగిన గీతంలో విప్లవం గురించి పరిచయం చేస్తూ

‘విప్లవం - యాదుందిరా
ఆడనే - నీ కూదుందిరా
నీ గూదుందిరా’

* కమ్యూని వాళ్ళు ధారసముఁ
గావ్యమానందనఁ బోతఁబోసి లో
కమ్యూనగీర్తి నల్లశలఁ
గ్రమ్మగ భాగవతామృతమ్ము తా
నిమ్ముగ నీధనాస్థలిని నెల్ల
జనాళికిఁ బంచినట్టి మా
బమ్మెర పోతరాజకవి
వయ్యన కిత్తు నమస్కరియంజలిన్.

అని అంటూ ఆకేషనీడిత జన హృదయాలను కదలిస్తున్నాడు. పేదవారి కష్టతరమైన జీవితాలను తెలియజేస్తూ

‘విప్లవం యేమందిరా
మనసి కొకటే సా వందిరా’

అని మానవజాతి మొత్తానికే పోరాటం ఉపరిపాస్తున్నాడు.

నిన్నిటి జట్కావాలా అనే గీతంలో ఒక్కజట్కా మనిషి జీవితం గురించి తన సహజ కవిత్వ పదగుంభనంతో ఆతని జీవ పరిస్థితిని కళ్ళకు కట్టినట్లు చిత్రించాడు. శ్రీశ్రీ అంతేకాదు పేదవాళ్ళు తమ జీవన భుక్తాన్ని పెళ్ళిదీసేవాటిని కుటుంబ సభ్యులకంటే కూడా ఎక్కువగా ప్రేమిస్తారనే విషయం శ్రీశ్రీ జట్కావాలా ద్వారా చెప్పిస్తాడు.

పాధారణ ఉగాదికి స్వాగతం పలుకతూ ఈ ఉగాదలన్నీ పాధారణంగా వచ్చేవే వద్దన్నా అనేవి కావంటాడు శ్రీశ్రీ.

‘కాలం ఇంకా కళవెళి ఉడకాలి
నరియైన వంటవాళ్ళు దొరకాలి’

అనే మాటల్లో ఇంకా పండితులు పరిపక్వమై దానికి నరియైన విప్లవనాయకత్వం కావాలో ఆకావాదం శ్రీశ్రీలో కనిపిస్తున్నది.

ఎవరిది అహింస అనే శీర్షిక కింద నగ్జలెట్లది హింస కాదంటూ వారిని (సత్యంను భాస్కరుని) చంపిన వారే హింసా వాదులంటూ తాతా, బిర్లాలు గట్టును స్పష్టంగా బయటపెట్టగల్గారు. శ్రీశ్రీ ‘ఈడి పయనం - లొలివిజయం’

అనే గీతంలో నక్షలెట్లనిగురించి వ్రాస్తూ-
'తెల్లవాడు నిన్ను నాడు భగత్సింగ

అన్నాడు
నల్లవాడు నువ్వునేడు నక్షలెట్ వన్నాడు
ఎల్లవారు నిన్ను రేపు వేగుచుక్క
అంటారు'

అని ఏమాత్రం భయంలేకుండా చెప్ప
తాడు ఇంకా వారికి-

'ఊగరా, ఊగరా, ఊగరా
ఊరికొయ్య అందుకొని ఊగరా
ఊయ్యల లాగ బా ఊగరా'

అని విప్లవసందేశ మిస్తున్నాడు శ్రీశ్రీ అదే
విధముగా నక్షలెట్లని గురించి పాలక
వర్గాలు, ధనికవర్గాలు ఏమనుకుంటు
న్నారో చెబుతూ-

'మంచాలను కొలుస్తారు
మల్లమ్మను తలుస్తారు
వంచాది నిర్మలంబే
భయంపుట్టి వణుకుతారు'

అని వారి వర్గభావాన్ని తెలియ జేస్తు
న్నాడు మరొక గీతంలో శ్రీశ్రీ మహాత్మ
గాంధీ అహింసా సిద్ధాంతము అమలు జరు
గుట లేదని తెలియజేస్తాడు అడుగుడుగునా
అచూనుపైతాచికత్వమే ఎదురౌతున్న
దని, దానితో అహింసా సిద్ధాంతముతో
యవతరం విసిగింది అని ఈక్రింది గీతం
ద్వారా తెలియజేస్తాడు

'యవతరం విసిగింది బాపూ
నవతరం విసిగి ది బాబూ
వెతుకుతున్నది కొత్త రోజులు
దులుపుతున్నది పాత బూజులు'

అల్లూరి సీతారామరాజు అనే సినిమా
లోని పాటలో తెలుగువారి బలపరాక్ర
మములు క్రిందిస్తూ, అల్లూరి సీతారామ
రాజు సాహసాన్ని గానంచేస్తూ మళ్ళీ
ఈనాటి వరిస్థితులకు కూడా పనికెవచ్చే
విధంగా-

తెలుగువీరలేవరా - దీక్షబూనిసాగరా
దేశమారస్వేచ్ఛకోరి తిరుగుబాటు
చేయరా'

అనే చారిత్రాత్మక విప్లవసందేశమిస్తు
న్నాడు శ్రీశ్రీ అదేవిధముగా 'భూమి
కోసం' చిత్రంలో పేదలకు, బీదలకు,
మధ్యతరగతిజనానికి, అజ్ఞానానికి, అన్యాయానికి
బలియై పోయిన వనితలకు, వారి
కష్టాలనుంచి గట్టెంక్కించటానికి -

'ఎవరో వస్తారని
ఏదో మేలుచేస్తారని
ఎదురుమాసి మోసపోకుమా
నిజము మరిది నిడురపోకుమా'

అని హెచ్చరిస్తున్నాడు ఈ రెండు
పాటలు 'మరోప్రస్థానం' లో అచ్చు
వేయడం, జరిగింది

ఈనాటి రైతాంగంయొక్క గనీతిని
వర్ణిస్తూ రాజులుమారినా, శోజులుమారినా
దున్నేరైతుల బ్రతుకుమారలేదని చెబుతూ
వారి పోరాటం అనంత జీవితసంగ్రామం
అని తెలియజేస్తాడు

1974 లో విప్లవరచయితలను ప్రభు
త్వం నిర్బంధించి అనేక-కుట్రకేసులలో
ఎరికించిన పరిస్థితిని సమీక్షిస్తూ-

దొంగవోట్ల దొంగనోట్ల
రాజ్యం ఒక రాజ్యమా?
లంచగొండి వేధన లిమ్ము
సాక్ష్యం ఒక సాక్ష్యమా?

అని నూటిగా ప్రశ్నిస్తున్నాడు
'చస్తున్న వ్యవస్థమిది వస్తున్నచరిత్ర
వాది' అని చరిత్రగమనాన్ని తెలియ
జేస్తాడు అట్లాగే-

'సమసమాజ నిర్మాణం
స్వప్నం కాదీనాడు
మౌ యెమటే ఈలోకం
మారుతుంది క్షణం క్షణం'

అని ప్రపంచ మార్పును ప్రవచిస్తు
న్నాడు మరొక గీతంలో శ్రీశ్రీ వైంటిస్తు
కావాలన్నా, అర్జిసు కావాలన్నా ముం
దుగా కమ్యూనిస్టు కావాలని అంటాడు
దానిలో ప్రతి ఒక్కడు మార్గిస్తు
గావాలనే శ్రీశ్రీ ఉద్దేశము ద్యోతక మవు
తున్నది

ఈనాటి స్వగతాలు అనేగీతంలో
ఆభ్యుదయ కవుల అవకాశవాదాన్ని,
గుమస్తాల అతుకుల బతుకులను, జోహు
కుం కవుల వర్గస్వభావాన్ని, సామాన్యుల
నిస్సహాయతను, విప్లవకవుల మార్పువా
దాన్ని మనస్సుకు హత్తుపోయేటంత పటు
త్వముగా చెప్పాడు శ్రీశ్రీ

మహాకవిగా పేరుగాంచిన శ్రీశ్రీ
అక్కడక్కడా శ్రీశ్రీ ప్రియశిష్యుడా,
శ్రీశ్రీ కవిత్వలాలనుడా, సిరిసిరి మువ్వా
అని తనకుతానే చెప్పకొనటం ఏమంత
మంచిగా అనిపించుకోదు అనువాద కవి
కిల్లో 'జేడవార్ష ఆగ్రహం' అనే కవిద
కాగుంది కాని మిగతావి అంత బలంగా
లేవు

విప్లవకవిగా ప్రసిద్ధి కెక్కి, కవిత్వ
ముపై మంచుపట్టు కలిగిన శ్రీశ్రీ కొన్ని
చోట్ల విప్లవకారుల త్యాగాలను అపహా
స్యము చేసే విధముగా వ్రాసాడు వెంక
టాత సత్యాన్ని గురించి-

'వెంపటాం
కాదు సంచులు నింపటం
శాంతాన్తలు పెంచటం'

అని వ్రాసాడు వెంపటాం అనే మాట
వ్యంగ్యంగా వ్రాసినట్లుగా కనిపిస్తుంది.
వజ్రం అనే కీర్తిక కింద తరిమెల నాగి
రెడ్డిని గరించి మరీ శేలవంగా అదేదో
పోగడటానికి త్రాసేట్లుగా వ్రాసాడు.
ఈరెండు కవిత్వల్లో అతని అభిప్రాయాలు
ఆకించింత బలంగా వ్రాయలేపో
యాడు శ్రీశ్రీ

కొన్ని అనువాద కవిత్వలు, సినిమా
పాటలు ఉన్న ఈ 'మరోప్రస్థానం' కవి
త్వంలో, పటుత్వంలో 'మరోప్రస్థానం'
స్థానాన్ని అందుకోలేక పోయిందనే
చెప్పాలి కాని విప్లవకవిగా శ్రీశ్రీ ప్రజా
పోరాటాల దగ్గరకు క్రమంగా వెళ్ళు
తున్నాడని 'మరోప్రస్థానం' పుస్తకము
ద్వారా చెప్పవచ్చును.

మకరాంక శశాంక మనోజ్ఞమూర్తి-

ఆపురి బాయకుండు టేల?

- శ్రీ పి వీ వి వల్లభాచార్యులు.

'సమాలోచన' 16-11 1980 సంచిక లోని మనుచరిత్ర-ఒక పరిశీలన యను శ్రీ సిహెచ్ శ్రీరామశర్మ, ఎం. ఏ, గారి వ్యాసము చదివిన పిమ్మట 'మకరాంక శశాంక మనోజ్ఞమూర్తి, ఆపురి బాయకుండు' నను విషయమున నాకు తోచిన యభిప్రాయము పారశాలము దుంచవలె ననిపించినది

అల్లసానివా రంబురహ గర్భకులాభరణంబైన ప్రవరునకు వాడిన విశేషణము 'మకరాంక శశాంక మనోజ్ఞమూర్తి' శ్రీరామశర్మగారు వ్రాసిన ట్లనేక వ్యాఖ్యానములందు మకరాంకునివలె, శశాంకునివలె మనోహరహాపము గలవాడని యుండుట సత్యమే వారు మకరాంకుని కన్నను, శశాంకుని కన్నను, మనోజ్ఞమైన హాపము కలవాడనుట సుఖంజనమనిరి మహాకవులు వ్యర్థముగా పదములు వాడు దురా? సౌందర్యమునకు మృధుని నటు పిమ్మట శశాంకుని చెప్పెనా? ఈ రెండు శబ్దములు సౌందర్యమునకే నూచములా? సౌందర్యమే నూచించునెడ యక్షతనయ, జయంత, వంతుల నేల యుపయోగించలేదు? అని విచారించిన నాకొక యాలోచన వచ్చినది శ్రీశర్మగారు చెప్పినట్లు శృంగామన సౌందర్య వితి ముఖ్యమే పుంగము సుందరముగా నుండును దాని సౌందర్యము భయానకము తాపింపజేయును కాన శృంగారమునకు మానసాహ్లాది కారకమైన సౌందర్యము ముఖ్యము మకరాంకు డందమైన వాడు చంద్రుని ధర్మము 'అహ్లాద కారక త్వము' సౌందర్యమే 'శశాంక' శబ్దము నూచించునెడ తృతీయాశ్వాసమునం

'దారవ పద్యము 'కన్ముని కుండనం' బను దానిలో నిందు బింబమున్, గిమ్మున నీమ మోము' అనుటయేల? చంద్రునికన్న నంద గాడనియే యయి ను, శశాంక శబ్దము అహ్లాదము గొల్పుట' యను దాని కేల వాడియుండరాదు? ప్రవరునింటి కేలేంచిన యావధానిధ్దుడు 'ఓచతురాస్య వంశ కలశోదధి పూర్ణశశాంక' యని నాడు చంద్రదర్శము కలశోదధి నుప్పొంగ జేయుచు సౌందర్యము చేతనా? పుత్రుని యున్నతిని గాంచిన యాహ్లాదమునఁ దండియుప్పొంగుట సహజమగుట చేత, అందువలన నిచటనూ 'శశాంకు' డాహ్లాద కారకుడే అదియునుగాక భవిష్యత్తు నండు ప్రవరుడు వరూధిని మనోధపతి కావోవుచున్నాడు మకరాంకుడు మనోజుడేగాని, మనోధిపుడుగాడు చంద్రుడు మనోధపతి యనుట విజ్ఞా లేగినదే అందు వలన 'మకరాంకునివలె సుందరమూ, శశాంకునివలె నాహ్లాదకరమూ అయిన హాపముగలవాడని' చెప్పునుటయు కమని తోచుచున్నది

ఇక 'ఆపురి బాయకుండు' టకు శ్రీరామ శర్మగారు 'సర్వైశ్వర్య సంపన్ను డగుట హేతువు మాతాపితృ సేవమున కంత రాయము కలుగకుండుటకూడ హేతువే' యనిరి కాని వీరికన్న సుఖంజనములైన కారణము లనేకము కాబడుచున్నవి ప్రవరుడు 'యావనమందు యజ్వయోధనా డ్యున' యెప్పుడు తరగని పాడిపంట లతో, 'వలయుభోజ్యంబు లింట నవ్వారి గా', 'సాలగ్రామముమున్ను గాగొనక', 'మాతృక్షేత్రములో పెక్కు చందాలం బండ' నుండు నన్నది సత్యమే కాని

యీసంపద కాల డిచ్చిన ప్రాధాన్య మేమి? మాతాపితృ సేవ కత దోసగిన ప్రాముఖ్య మేది? కుతుహిసగిరి కడపాద విహీనుడై కందుతిడి నాతడు 'నన్నునిము సము చూడక నిలువలేని తండ్రి యెంతగా పెదకునో? సంధ్యాకాలముల నిలు వెడల నీక కాపాడుతల్లి యెంత దుఃఖించునో? సర్వదా మనస్సులో మెదలు భార్యయెంత బాధపడునో? ఉత్తములైన శిష్యులెంతపరితపింతురో? యని వారిని స్మరించి, 'యతిధిసంతర్పణంబు లేమయ్యె నొక్కొ? యగుు లేమయ్యె నొక్కొ- నిత్యంబులైన, కృత్యముల బాపి దైవంబ! కినుకనిట్లు, పోజువైచిత్ర మిచ్చుటపడ్డ చోట' యి పరితపించినాడు అందు వలన నాత డాపురి బాయకుండుటకు హేతువు 'నిత్యంబులైన కృత్యములే' కాని సర్వైశ్వర్య సంపన్నత, మాతాపితృ సేవయు గావు ఆతని నిత్యకృత్యములేవి? అతిథి సంతర్పణంబులు, నగ్నలు, నురారచన, విశ్రాంతిపర్యలు అందు వల్లనే యాతడు వరూధినితో -

'వేలిమియున్' నురారచనయు

విశ్రాంతిపర్యయు జిక్క భుక్తికిన్

నేక యతిక్రమించె జన

నీజనకులో కడువృద్ధి లాకటన్

సోలుమఁ జింతతో నెదురు

నూచుచు నుండుడు రాహితాగ్ని నే

దూని సమస్త ధర్మములుఁ

దొయ్యలి! నే డిలు సేరకుండినన్'

అనినాడు ఆత డిలు సేరకుండిననూ, యిటు వెడలిననూ 'సమస్త ధర్మములుఁ దూలుఁ' గావున నాతఁ డాపురి బాయకుండు అంతియగాక యాతడుస్వాహావధూవల్లభుని ప్రార్థించు నపుడు, దానజపాగ్నిహోత్రపరతంత్రుడనైన, భవత్పదాంబుజ ధ్యానరతుండ నేనిఁ బరదారధనంబుల గోరనేని సన్యా

ము తోడ నన్ను సడనంబున నిల్పు
మిందు పశ్చిమాంభో నిధిలోనఁ గ్రుంక
కయ మున్న రయంబున హృదయవాహనా!
యని వేడుట ప్రొద్దుగ్రుంకకయమున్న నిలు
నేతుట సంధ్యాకండ వాగ్నివహోత్రాది
కృత్యనిర్వహణమునకే కదా! తరువాత
వచనమునందు 'పావక ప్రసాద లబ్ధం
బగు పవనజవంబున నిజమందిరంబున కరిగి
నిత్యకృత్య సత్కర్మకలాపంబులు నిర్వ
ర్తించె'నని చెప్పబడినది. కావున వాహి
తాగ్నియగు నాతడు సత్కర్మభంగకర
మగు నని యా పురి బాముకుండుగాని
యాతని సర్వైశ్వర్య మచట నుండుట
పేతువుగాదు 'నా కరణుల్ దర్శలు
నగులుం బ్రతుములైన ట్లన్యముల్గా'
కున ప్రవరున కీపేతువుకావుట విచార
కరము అతఁడాపురిబాముకుండు'ట కాత
డాహితాగ్ని, యభ్యాగత సేవాపరతంత్ర
సకలజీవనుడూ, నిర్మలధర్మకర్మకీర్తా పర
తంత్రుడు, 'నారతాభ్యాతనతత్పరుడనగు
టయే పేతువులు పెద్దన మనుచరిత్రకు
మూలమైన సంస్కృత మార్కండేయ
పురాణాంతర్గత గాథలోగూడ 'సభోగా
రాయ విప్రాణాం శస్త్రలే హి వయాధిరి!
ఇహాక్షేకాయ విప్రాణాం చేష్టా ప్రేత్య
ఫలప్రదా!' యనినాడు ఇక ఆంధ్రీకృ
తితో నడుగడుగునా సంపదలయొడవైము
ఖ్యము, సత్కర్మచరణ సుముఖత్వముఁ
గానబడును కావున పైపేతువులు, వివ
రణము, సరియైన వని తోచుచున్నది
ఈవాదముం దేమైన దోషగులున్న విజ్ఞాన
తేరియజేయుదురుగాక

'జయంతి లే నుకృతి' రససిద్ధాః
కవీశ్వరాః'

తపశ్శంఖా

* నన్నయ జయంతి *

ఈనెల 16తేదీ ఆదివారం సాయంకా
లం రాజమండ్రి శరన్మండలియాజమాన్య
మన మునిశివర్ ఆఫీసు ఆవరణములో
నన్నయజయంతి బౌద్ధిశోభితముగా
జరిగినది శరన్మండలి ఉపదేశకులు శ్రీ
మధునాథంతుల శత్యనారాయణశాస్త్రి
గారు సభకు అధ్యక్షతవహించిరి శ్రీ
సత్యనారాయణశాస్త్రి గారును శ్రీ కరు
టూరి సత్యనారాయణ గారును కళాప్ర
పూర్ణ శ్రీ దివాకర్ల వేంకటాచధాని గారిని
నూతనవస్త్రములతోను, ఫలతాంబూ
లాదులతోను సత్కరించిరి.

శ్రీ ఆచధానిగారు రెండుగంటలసేపు
తమ మధుర ప్రసంగముతో శ్రోతల
నానంద పులకితులను గావించిరి తొలుత
వార్తాకి యొక్కడే మహావియని ఆనంత
రము వ్యాసునితో మహాపు లిద్దరైనా
రని, తరువాత్ కాలివాను యాడవ మహా
కవియని, దండిక కూడ మహావి పదము
వర్తింపదని వక్కాణించిరి

ఆట్టి మహాకవికృత భారతామ్నాయ
మును తెలుగున వ్రాసిన నన్నయ తెలు
గున అగ్రుడైన మహాకవి యనిరి తిక్క
నాదులకు నన్నయయే మౌద్గర్యకు డనిరి

క్రీస్తుశకం ఒకటవశతాబ్దినుండి ఆంధ్ర
భాష చరిత్రను విశదీకరించి నన్నయ
భారత రచనకు గాఢమును స్పష్టపణ
చిరి తూర్పుచాళుక్యులకు పశ్చిమచాళు
క్యులకు గల విరోధమును, పశ్చిమచాళు
క్యుల ప్రాపకము నొంది పంపముహాకవి
కన్నడమున భారతమును రచించిన విధ

మును, మూలమునకు భిన్నముగా పంపడు
చేసిన మార్పులను, కారణములను వివ
రించిరి.

వ్యాసభారతములోని వైదికమతార్థము
స్పష్టపడకుంట్లు రచించుచుని రాజరాజన
రేంద్రుడు తోరుటచే నన్నయ సవినయ
ముగా అంగీకరించి కథానువాదపద్ధతిని
కావ్యకళాదృష్టిని జోడించి ఆంధ్రముహా
భారతరచన గావించెననిరి

బహుభాషాభిజ్ఞుడైన నారాయణశాస్త్రి
భారత మహాసంగ్రామమున శ్రీకృష్ణ
దేవస్థనునకు వలె మిక్కిలి వాక్యాహార్య
మైనరించి ప్రోత్సహించినాడనియు గం
టము వట్టి రచనలో మాత్రము ప్రమే
యము కల్పించు శోలేదనియు, లేట
పజచిరి

మూలములోని కొన్ని అంశములను
సంగ్రహించి, కొన్ని సందర్భములను విస్త
రించి, కొన్నిటిని విశ్లేషించి, బౌద్ధిత్వ
మును రసమును పోషించుచు అలంకార
శోభితముగా చక్కని శైలిలో నన్నయ
భారత రచన సాగించినా డనిరి యుద్ధ
వర్ణనలో వైవిధ్యం చూపలేకపోయినను
ఇతర అంశములలో చూపినా డనిరి. శృం
గారరస వర్ణనలో నన్నయచూపిన నిగ్ర
హము, బౌద్ధిత్వము అనితర సాధ్యము
లనిరి ప్రతి అంశమునకు భారతమునుండి
అనేక ఉదాహరణములను మధురముగా
ఉటంకించి చూపిరి నన్నయకై తాము
రచించిన పద్యముల నలి మనోహరముగా
చదివి శ్రోతల నమండవద్దాని నోలలా
డించిరి ఈవిధముగా శరన్మండలివారి
'తృతీయ - నన్నయ జయంతి' అత్యంత
జయప్రదముగా ముగిసినది.

ఆంధ్ర రాష్ట్ర వ తరణ రజతోత్సవములు

- శ్రీ జయంతి వేంకటేశ్వరి.

కలగా నిల్చిన రాష్ట్రసిద్ధికొఱకై
కట్టించి పెక్కుండు పె
ద్దలు సాధింప నశక్తులై మెలగ నం
తన్ దీక్షతోపాటిరా
ములు ప్రాణంబులనిచ్చి రాష్ట్రవిజయ
మృత్యురృచి నీనాటి యాం
ధ్రుల స్వాతంత్ర్యమహోత్సవంబున దలం
తున్ ము దు శ్రీరాములన్॥

* తొలిసాళ్ళన్ మన తెలుదేశమున కం
తో సేక గావించి యు
జ్వల మార్గంబున దీర్చిదిద్దిన మహా
త్సవంబుండు సర్వాంధ్ర ధూ
స్థలికి న్యంతిరి టంగటూరితల భా
గ్యహృత్తికిన్ త్రావన
ద్విల సత్కీర్తికి ఆంధ్రకేశరికి న
ర్పింతున్ నమోవాకమాల్॥

* తెలుగుదేశప్రభావీ ప్రిత తొడరిన
మహనీయ మంత్రి తిమ్మగును నెంచి
అరివీరభటు భయంకరుడు విస్తృతకీర్తి
భగ్గతిక్కిన పరాక్రమము దలచి
పరిపాలనాదక్ష ప్రాజ్ఞాంధ్రధూమిక
వరులకాతుల ప్రాభవమృత వలచి
ఆంధ్రకవిత్రయ మాలపించిన జాడ
లాకలింపగ యత్న మాచరించి
పాలనంబున తగునలవలనిచ్చి
వీరచర్యలచాటింప వెఱపునొనక
దీక్షతో పాలనంబును దిద్దితీర్చి
మనసుకొం డాంధ్రసోదర మాన్యులార!

జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభలు.విడపర్తి సోదర సిద్ధాంతుల అధిక్షేపము

1980 జనవరి మూడవ వారములో
రాజమండ్రిలో జరిగిన జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభ
లను గురించి, అందు గావించబడిన తీర్మా
నములను గురించి, పాడగట్లపల్లి వాస్త
వ్యులైన శ్రీ పిడపర్తి సిద్ధాంతిసోదరులు
(శ్రీ చిశ్శక్తివ్యూహాద్రి శాస్త్రీ శ్రీ సుబ్ర
హ్మణ్యశాస్త్రీ) 7-8-80 తేదీ ఆంధ్ర
ప్రభలోను 10-8-80 తేదీ సమాలోచన
లోను కొన్ని అధిక్షేపపూర్వక విమర్శలు
గావించియుండిరి వాటి బొచ్చిత్యానాచి
త్యములను సహృదయపారమిలు గ్రహింప

* మాపుడు తొల్లిటం గలుగు కూరుల
వీరుల త్యాగమూర్తులన్
ప్రాపకమైన సాహసములన్,
ఘన ధీరత్వ, గీర్తి సంపదన్
రేపును మాపునున్ తెలుగు
రీతులు జ్ఞప్తికిదచ్చి కొంచు సం
దీపన మిచ్చి తెలుధర
జిన్ నడపింపుడి యొక్క భావనన్

* కక్షలమాని నీలిదన
గ్రాలి ప్రజాపరిపాలనంబునన్
దక్షతజాపి లంచముల
దండితనంబును మాన్చి ప్రీతితో
పక్షములేని వృత్తులను
పల్వరక్షన్ కలిగించి దుష్టమా
రాక్షస వృత్తికి న్జోఱక
రామునిరాజ్య మనంగ నేలుడి!

గలుగుటకు ముఖ్యములైన వివరము లీ
క్రింద పొందుపఱచడ మైనది. వారి ఆక్షే
పముల సారాంశము

1 మొదటి ఆహ్వానముతో పాటు పం
పక ఎఱిందా (చర్చ నీయాంశముల
పట్టిక) ఆలస్యముగా పంపిరి అది చూడ
18 తేదీని అందుటచే వ్రాతపూర్వకముగా
మాతృభిప్రాయములు పంపుటకు వ్యవధి
చాలలేదు మా సోదరుడైన సుబ్రహ్మణ్య
శాస్త్రీకి ఆహ్వానమంపలేదు

2 ఆంధ్రదేశమంతటను నిరయనపద్ధతి
పంచాంగమే వాడుకలో నున్నది,
సాయన పద్ధతిలో ఎవరును పంచాంగము
చేయుట లేదు నిరయన పద్ధతిలోనే
పంచాంగము చేయవలయునను తీర్మా
నము నిరర్థకము ముందెవరైనా సాయన
పద్ధతిననుసరింప గలరేమో అని ఈ తీర్మా
నము గావించుట పెట్టగలపాడు కొనగల
గేదె తినె నన్న ట్లున్నది

3 అయినాంశములు వివాదగ్రస్త
ములు కావు బహుపండితామోదముతో
కాశ్వతనిర్ణీతములై యున్నవి. వానిని
రెండుమాడు రోజులలో మార్చగలమన
కొనుట వేదశాస్త్రపరిషత్తువారి తొందర
పాటు ఇంకను పరిశీలింప పలసియున్న
దని సభవారు తీర్మానించుట అనుచి
ముగ నున్నది.

4 సిద్ధాంతరీత్యా ఒక పంచాంగం దృక్సిద్ధాంతరీత్యా కమిటీవారి పంచాంగం రెండూ ఉండవలె ననుటచే అచట సమావేశమై పండితులకు, నిర్ణేతలకు దృక్సిద్ధ మన సేమాలెలియదు మేము పండితులను నిందించుటకు గాక వాస్తవము చెప్పవలసి చెప్పితిమి గాన నది ఎవరికైన కష్టము కలిగించిన త్సంత వ్యులము

5 దేవద్రవ్యము, ప్రజాద్రవ్యము సభకు వినియోగింపబడినది

6 కాస్త్రీయముగా వైరుధ్య పరిష్కార మేమీ జరుగలేదు కావున రాజమహేంద్రవర జ్యోతి క్షాస్త్ర సభ నిరర్థకము

7. మధుర కృష్ణమూర్తి కాస్త్రీగారి బాడమే సరియైన దని తోచినపుడు పరిషత్తువారిట్టి అసంపూర్ణతీర్మానము చేయింపక, అధ్యక్షుల చేతను, నిర్ణేతల చేతను, మధురవారి పద్ధతే న్యాయమని, అనుసరణీయమని, నిర్ణయము చేయించి యుండవలసిగది.

8 తా బట్టిన వందేటికి మూడేకాళ్ళు అనువారికి, న్యాయాన్యాయ విమర్శ లేనివారికి, కాననప్రయోగం తప్ప మఱియొక గతి లేదు

9 సారాంశము రాజమండ్రి సభా నిర్వహణము మృగత్పప్లాంథస్సానము, గగనకుసుమము, వంధ్యాసంతానము, శశి కృంగము - అనువానిలో సదృశము.

10. మార్చి 7తేదీ ఆంధ్రప్రభలో మాన్యసములూని అన్ని వాక్యములు మేమే

వ్రాసితిమో కొన్ని పత్రికవారు వ్రాసిరో పరిషత్తువారు పత్రికాధిపతులకు వ్రాసి కనుగొని యుండవలసిగది

విస్తర భీతచే వీలయినంత సంగ్రహముగా వై ఆక్షేపములకు సమాధానము దిగువ ఈయబడుచున్నది ఇందలి బొచిత్యానాచిత్యములకు పారకులే ప్రమాణము

1 పరిషత్తువారు ఎల్లరకూ సభ జరగనని మొదటి ఆహ్వానముద్వారా తెలిపి ఎజండా నిర్ణీతమైన తరువాత అదియు పంపిరి ఎజండా 18 తేదీని తమ కందినట్లు, వ్యవధి చాలనట్లు, పిడపర్తివారు తెలుపుచున్నారు తామనుసరించుచున్న పద్ధతే సర్వసమ్మతము, దానికి తిరుగు లేదని, కాననప్రయోగం ద్వారానైనా దానినే అనులుజరప దగు నని, మిగిలిన ఏ రకమైన కృషియైనా, నిరర్థకమే అని, తెలుపుట కావ్యవధి చాలలేదనుట సమంజసము కాదు సోదరద్వయముపేర వారి పంచాంగము ప్రచురింప బడుచున్నపుడు ఒకరికి పంపి రెండవవారికి ఆహ్వానము పంపకపోవుటలో దురభిప్రాయమును శంకింపవలసిన పనిలేదు తమ్ములకు కూడ వజ్ర ఆహ్వానము పంపు డని అన్నగారు మాట నూచించినను తప్పులేదు

2 నిరయన పద్ధతినే పంచాంగము చేయదగునను తీర్మానము కేవల మాంధ్ర ప్రాంతమువారి నుద్దేశించిమాత్రమే చేయబడలేదు, పరిషత్తువారి ఆహ్వానపత్రికము గరిగా చదువనైనా చదువక అది యాభాస తీర్మాన మని కొట్టివేయుట సోదర సిద్ధాంతులహృదయవైర్యల్యమునకు నూచ

కము కాజాలదు ఆహ్వానమందలి ఈ క్రింది వాక్యములు -

‘ప్రస్తుతం మన దేశమందు పంచాంగములు భిన్న భిన్న మార్గములలో ప్రచురింపబడుచున్నందున ఈ సభకు ఆంధ్ర ఆంధ్రేతర ప్రాంతములనుండి విద్వాంసులు నిర్ణయకర్తలుగా ఆహ్వానింపబడిరి’-ఆ తీర్మానము ఆభాసము కాదని ఋజువు చేయగలవు సంపదితముగాక ఆ తీర్మానము దేశమంతటి నుద్దేశించిన దని స్పష్టము అది గ్రహింపక ఏకోసామెతను వల్లించుట సిద్ధాంతుల పాండిత్యమున కుత్సర్హవహము కాజాలదు

3. న్యూఢిల్లీలోని భారత జాతీయ విజ్ఞానశాస్త్ర సంఘవారు ‘దేశములో పంచాంగములు భిన్న భిన్న మార్గములలో నున్నవి. పూర్వము రిఫారమ్సు కమిటీవారు చేసిన పద్ధతులను ఎవరూ అంగీకరింపలేదు ఇప్పుడైనను జాతీయ పంచాంగము నొకదానిని తయారుచేయవలె నను సదుద్దేశముతో శాస్త్రవేత్తలను, పంచాంగ కర్తలను సంప్రతించి, వివిధపద్ధతులలో రిచించుచున్న పంచాంగములను పరిశోధించి, ఒక జాతీయపంచాంగమును (Standard Calendar) తయారుచేయవలెను’ అను వ్యాసమును ప్రచురించిరి అందులోను నిరయనపద్ధతిలోనే పంచాంగమును ప్రచురించవలె నని తీర్మానము పెట్టియున్నారు ఆ వ్యాసము కాపీయొకటి ఈ సోదర సిద్ధాంతులకును ఆ సంస్థవారు పంపియేయుదురు. అనిచూచినచో రాజమండ్రి వేదశాస్త్ర పరిషత్తువారి నిరయనపద్ధతి తీర్మాన మాభాసము కాదని, తమ ఆక్షేపము తప్పుని సోదర సిద్ధాంతులు గ్రహింపగలరు.

4 సభలో ఏయే అంశములు ఏవిధముగా చర్చింపబడినను సిద్ధాంతరీత్యా ఒక పంచాంగం, దృక్పథాంత రీత్యా కమిటీ పంచాంగం, రెండూ ఉండాలని తీర్మానము చేయబడలేదు చేయబడని తీర్మానం చేసినట్లుగా ధ్రువించి దానిని పురస్కరించుకొని పండితులు స్వేచ్ఛలూ, అధ్యక్షులూ శక్తిలేనివారనీ, దృక్పథం అంటే తెలియనివారనీ, ఆక్షేపించడం బట్టికనం అని పించుకుంటుంది తప్ప మఱేమీకాదు. మా తీర్మానము లివి యని పరిషత్తువారు స్పష్టపఱచిన తర్వాత నైనా తమ పొరపాటునకు విచారము వెలిపుచ్చక పోవడం పండితలక్షణం కాబాలదు

5 వైదిక సత్కర్మాచరణ క్షయోగ పడే నిమిత్తం సరియైన కాల నిర్ణయం సాధించే ప్రయత్నంలో వైషద్రవ్యం, ప్రజాద్రవ్యం వినియోగించుటలో తప్పే మియో తెలియుటలేదు అదియేదైన అపహృత ద్రవ్యముగా సిద్ధాంతి సోదరులు భావించిరేమో? ఇట్టి సద్వినియోగమునకై వారింత బాధపడవలసిన అవసరం కనబడదు

6 వైరుధ్యమే లేదనువారు శాస్త్రీయముగా ఏమీ జరుగలే దనుట, అందుచే సభలు నిరర్థక మనుట విపరీతముగాక మఱేమి? నిరయన పద్ధతిని సమర్థించుట, అయనాంశల విషయములో వూర్తి పరిశీలన చేసి నిర్ణయింపవలె ననుట ఈ సభ నిర్ణయములే కదా! ఈ విధముగ సే అయనాంశ లుండవలె నని నిర్ణయించుటలో మూర్ఖపు పట్టుదలతో తొందరపాటు చూపకపోవడం మెచ్చదగినదే కాని ఆక్షేపార మె టగను? రిఫారము

కమిటీవారినిర్ణయం ఎవరూ అంగీకరింపలేదని భారతీయ విజ్ఞానశాస్త్ర సంస్థవారు ప్రచురించిన వ్యాసం కూడ వేదశాస్త్ర పరిషత్తువారి తీర్మానమును బలపఱచినట్లు గ్రహింపదగినది

7. మధుర కృష్ణమూర్తి శాస్త్రీగారి వాదమే సరియైన దనీ, ఆచరణీయమనీ, వేదశాస్త్ర పరిషత్తువారు తనరూ వాదించరు ఆంధ్రప్రభలో సిద్ధాంతి సోదరులు ప్రచురించిన వ్యాసములో మధుర వారిచేరు వారి గురువుగారిపేరు ఉటంకించినందున శాస్త్రీయ విషయములకు వారు సహేతుక సమాధానము లీయగలరు

మే ము సభానిర్వహణాచిత్యమును గూర్చిన ఆక్షేపములకు మాత్రమే సమాధానమిచ్చు చుంటిమి అను ఉద్దేశముతో మధురవారి సమాధానమును గూర్చి పేర్కొంటిమిగాని వారియొడల మాట పక్షపాత మేమియు లేదు ఉద్దండ శాస్త్రపండితులు పరిషత్తువారెలా తీర్మానం చేయుమంటే అలాచేస్తారను కోవడం కాని, అలాపండితులను ఒత్తిడి చేసి ఆవివేకానికి పరిషత్తువారు పాల్పడు తారను కోవడంకాని వివేకవంత మని పించుకొందు మధురవారు సహేతుక విమర్శావ్యాసములు సమాలోచన పత్రికలో ప్రచురించారు వారి వాదాన్ని ఆమోదించడం కాని, నిందారహితంగా సహేతుకంగా ఖండించడంకాని తత్ జులు చేయవలసిన పని

8 తాబట్టిన కండేటికి మూడేకా శృసువారికి న్యాయాన్యాయ విమర్శచేయ నిచ్చుగింపనివారికి కాసునప్రయోగం తప్ప గతిలే దని వారు గ్రహించినందుకు ఒక విధంగా సంతసింపవలసి యున్నది అట్టి ప్రయోగమునకు గుఱికాకుండ న్యాయాన్యాయ పరిశీలనకు ఇకనైన వారు సమాయత్తులు కాగలరని మా అభిలాష

9 మృగతృష్ణాంభస్మిన్ననసదృశము, వంధ్యాపుత్ర సదృశము, వంటి అనుచిత పదజాలమునకు, అదేవిధమైన ప్రతినిందతో సమాధాన మిచ్చే నైచ్యమునకు మేము పాల్పడజాలము.

10 తేదీ 7-3-80 ఆంధ్రప్రభలో 'పంచాంగరచనలో వైరుధ్యాలు' సోదర సిద్ధాంతులపేరు నేయున్నది అందుకొంత భాగం పత్రికాసంపాదకులది అని యెచటను పేర్కొనబడలేదు అది అంతా తమ వ్రాత కాక కొంత పత్రికవారిదైతే ఆ తప్పు సవరించుకోవలసిన బాధ్యత తత్ప్రతికాధిపతు లది, సవరింప జేయవలసిన బాధ్యత సిద్ధాంతి సోదరులది మాత్రమే యగును

ఇట్లు,
పీసపాటి నూర్యప్రకాశం,
కోశాధికారి, వేదశాస్త్రపరిషత్తు,
రాజమండ్రి.

అద్వైతవారి కవితాహాసము - ఋతువిలాసము

- శ్రీ జి. బి. ఎన్ ఆచార్య, ఎం ఏ, పి. హెచ్ డి

(గతసంచిక తరువాయి)

‘చలిగాలిసోకి చన్నులుప్రిలుటన్ గ్రొత్త
కోడలిమోముడఁ గొట్టె బట్టె
క్షీరభాండము నుట్టిఁ జేర్చున త్తయువ్రేలు
చలికిఁ గొంతరివోయి జాణవిడిచె

చలికిఁ జేసంటినఁ జంగునఁ గాఁపుపై

బడ్డఁగొట్టని గి త్రబుస్సుమనియె

ఏమిరా లెమ్మ పరితృ లన్ దల్లిపైఁ

దాడియెత్తున లేచెఁ దనయొడఁదంత

బడికివచ్చిన బుడుతనిఁ బట్టికొట్ట

వీఁపుతోడుగూడి మానమిఁ గోపమాని

తనయనింజూప యొజ్జతోఁ దగలావుడు

జనవఁగని నవ్వుఁ జలిగాఁడు జగడ

గొండి!’

అని ఆత్మంత చమత్కారంతో ‘చలి

గాని’ జగడగొండిగా సంభావించి, ఆతని

చిత్రవిచిత్రమైన చిలిపిచేష్టలను రగమ

యంగా వర్ణించారు కవిగాయ ఎక్కు

వగా ‘చలి’ చేసే వివిధచేష్టలక ప్రాము

ఖ్యమిచ్చి, సుదీర్ఘంగా వర్ణించి, తమ

వర్ణనాభిలాషను వెల్లడించారు

‘ఇలఁజలి మంటలున్, బురద

లింకిన గుంటలు, క్రొత్తపంటలున్,

చలికిఁ దలంకునాల్మగల

జంటలు, మేలగుతియ్యగుంటలున్,

పిలిచిన నిల్వకే పరువు

వెట్టెడు గంటలు, లేలఁగేల రో

వెలఁదుల నంటుతుంటలును

వేడివి తింటలు నీతువుంటలన్!’

‘బంతులు, వంతులూని కనుఁ

బండువు నేసెడు మంచి మంచిచే

మంతులు, కంతురంతులక

మంతునకెక్కిన యట్టి యింతులున్

గాంతులు కుక్కుటంబు లొడి

కంబుగఁ జేసెడు నట్టి యింతులున్,

పంతము చెల్లనట్టి క్రుత

వంతుల తంతులు నీతుకంతులన్!’

ఇత్యాది పద్యాలు అంత్యప్రాసలతో

క్రుతి సుభగత్వాన్ని కలిగిస్తున్నాయి

ఈ ఋతువులో పుష్పించేపంటలు చేమం

తులు, సమృద్ధిగా పండే ‘చెఱు’ మొద

లైన క్రొత్తపంటలు ప్రస్తావించబడి, ఋతు

ధర్మాలు చెప్పబడినాయి

‘కనిపించు నీరంగు గంగద్దు పూజలోఁ

బండించు బసవనిపట్ల భక్తి

తెలియనా నీగొట్టి దేవత పూజలో

మనభారతీయ గోమాతృరక్తి

పొడగట్టు నీ పెట్టు బొమ్మలపంక్తిలో

నవ్య సృష్ట్యారాధన ప్రసక్తి

పచరించు నీ భోగి పండ్ల సంబరములో

భవదీయదేశసాభాగ్యశక్తి

మొనయు నీ తీరు తీరుల మ్రుగ్గులందు

భారతస్త్రీ శీల సంభావనోక్తి

కాననగు నీ యొసంగు భిక్షుమలలోనఁ

బ్రాచ్య పరమార్థయుక్తి సంక్రాంతి

బాల!’

ఈపద్యం సంక్రాంతి పర్యవసాన ఫలక్రుతిని

చెపుతున్నది సంప్రదాయనిర్దేహమైన విష

యాలను నెరసంగా ద్యోతక మొనరించ

గల కవిగారి ప్రతిభక ఈపద్యం ప్రతీక

యని చెప్పవచ్చు భోగిపండ్ల సంబరంలో

దేశసాభాగ్యశక్తిని సంభావించుకోగల

కవిగారి దేశారాధన తత్పరత తొనియాడ

దగినది భారతస్త్రీ శీలము ప్రాణము

కన్నమిన్న ఈవిషయం గూడా పై

పద్యంలో ధన్యమౌనమైనది గొట్టి

దేవత పూజలో మనభారతీయ గోమాతృ

రక్తి తెలుస్తున్న దనంలో ఎంతోవిశిష్టత

వుంది.

‘గావః పవిత్ర మంగళాశ్రి

దేవానామపి దేవతాః

యస్తాః శుశ్రూష తే భక్త్యా

స పాపేభ్యః ప్రముచ్యతే ||’

(పవిత్రములైన మంగళప్రదములైన

గోవులు దేవతలక పైతము దేవతలవం

టివి కావున లక్ష్మీపదమైన గోసేక

సర్వపాపములను అణచును) అని మన

వారి విశ్వాసము, మహాభారతాదలందు

గోవు పూజ్య మగుటకు గలకారణాలు

చెప్పబడినాయి. గోవు విప్రోత్తముని

కంటె మొట్టమొదటగా పూజార్హమైన

దని, ఈక్రింది సుప్రసిద్ధ మంగళశ్లోకం

వల్ల తెలుస్తున్నది

‘స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం

న్యాయ్యోగమార్గేణ మహీం మహీశాః

గోబ్రాహ్మణేభ్యః శ్శుభమస్తు నిత్యం

లోకాస్సుమస్తా మ్సుఖినో భవంతు’

అందువల్లనే కవిగారు పైవిధంగా సంభా

వించారు ఇదికవిగారి సంప్రదాయాభిజ్ఞ

తను మరింత స్పష్టపరుస్తున్నది

‘అల్మగలుగూడి చలిగాని నదిమపట్టి

ముసుగుఁ జెఱసాలవైచి నమ్ముదురా లేదా

నలిగిరియొనర్చి కీతు నే జలియఁబలికి

వదలివైచిరి బైటఁ జీవాట్లు పెట్టి!’

అని చమత్కారచారుత్వంతో, శృంగా

రరసస్ఫోరకంగా హేమంతశిశిర ఋతు

వుల నిష్క్రమణాన్ని ధ్వనింపచేసారు

‘పత్రము పుష్పమున్ ఫలము

భక్తి సమర్పణనేసి దైవమున్

స్తోత్రముచేయుచున్ గడు వి

శుద్ధమలిన్ జరియింతు వీవహా

రాత్రము, శీతవాతముల

లక్ష్మీమువేయవునుంకయేనియున్,

చిత్రము నీచరిత్రము వి

శిష్టము శ్రీ శిశిరా! దయాకరా!

అని శిశిరఋతువును పవిత్రభావాంతో

కొనియాడి, ‘ఋతువుగవ’ అనే సం

బోధనతో తదృతు ఉదాత్తతన

వెల్లడించారు

(స శేషం)

స మా లో చ న సం పు ట ము లు

వివిధ సాహిత్యాది విషయాలకు చెందిన 241 రచనలతో గూడిన సమాలోచన తృతీయ సంపుటము 24 సంచికలు ఒకే వాల్యూముగా హాఫ్ క్యాలికో బైండు చేయబడి అమ్మకమునకు సిద్ధముగా నున్నది. వెల రు. 20 లు ఎం. ఒ. ద్వారా పంపినవారికి పోస్టుఖర్చులు మేమే భరించి రిజిస్టర్డ్ పోస్టులో పంపగలము.

రెండవ సంపుటము వాల్యూములును కొలదిగా ఉన్నవి. వెల రు. 20 లు ఎం. ఒ. చేసిన వారికి పై విధముగనే పంపబడును. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

మొదటి సంపుటము ప్రతులు పూర్తిగా అయిపోయినవి.

— సంపాదకుడు.

అడ్డను '—

సంపాదకుడు, ఋ లు సు నీ తా రా మ శాస్త్రి,

రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్చరరు, వి.టి.ఇ. కాలేజీ,

6-8-7, ఇన్స్టిట్యూషన్లు (త్యాగరాజనగర్), రాజమండ్రి-1.